

Բնագրովից ստացված հեռագիրը ճիշդ է: (Հ. Գ.)

Պետերբուրգ, 30 յուլիսի
Տարեկան պալատի ծաղկանոցում փվել է տան առաստաղը և սպանել պարտիզպան Կոնյու: (ՃԵ.Յ)

ՊԱՐՍՎԱՐՈՒՄԻ ՇՈՒՐԱԶ

Թէհրան, 1 օգոստոսի
Նէշէֆի մուշտէիզնեի պահանջ-մամբ, համաձայն հիմնական օրէնքնե-րի, մէջլիս ընտրել է 5 մուշտէիզ անդամներ, որոնք պիտի հսկեն թէ հրատարակվող օրէնքները որքան են համապատասխան շարիաթի ոգուն: Ոստիկանութիւնը վարձատրութիւն է նշանակել նրան, ով կը ըսի սէլիդ Արքուշահի սպանողներին: Կասկածով ձերբակալված է բաբխատ Հալապ-խանը: (Հ. Գ.)

Թաւրիզ, 31 յուլիսի
Թաւրիզ են վերադարձել Բաղր-խան 50 ձիաւորները, որոնք Թէհրան էին ճանապարհելով օգնելու իրանց ձերբակալված ղեկավարին: Մինչև Թաւրիզ մտնելը ժամադրանքները զինաթափ արին նրանց և գրաւեցին ձիերը: (Հ. Գ.)

Պետերբուրգ, 31 յուլիսի
Պետերբուրգի պարսկական միսիան խնդրել է յայտնի, որ ինքը պաշտոնական տեղեկութիւն ունի Բերման-շահի ուսական հիւպատոսի անխնայ լինելու մասին, որին, լրագրիներէ ասելով, գնդակահար են արել: (Հ. Գ.)

Բերլին, 31 յուլիսի
Բերլինից «Կոնսիլէ Յայտունդին» հեռագրում են. «Ռուսական և անգլիական լրագրիները հաղորդում են, որ իր գերմանական դեսպանը անտեղի խառնվել է Թէհրանում վերջին օրերս պատահած գործողութիւնների մէջ: Ճիշդ է միայն այն, որ կուի օրը կուի կիստը ամառանոցից ջաղաք է եկել անտեղի, թէ իրօք պայտնոված են գերմանահպատակները, և պատմականը ընկել է այն այգին, որի մէջից կուե-լին է եղել Սաթթար խանը իր զինա-կիցներով: Այդ ժամանակ նա յանձն առաւ հաղորդել պարսկական կառա-վարութեան Սաթթար խանի առաջա-կութիւնը, արեւմտահայկականների առաջն առնելու նպատակով: Եւ ով այդ բանում յանդիմանում է կոմ-սին՝ նա հաւանօրէն շահագրգռված չէ պարսկական խորտոմների դադարման մէջ»: (Հ. Գ.)

Ուրմիա, 31 յուլիսի
Բաղաբից 5 վերստ հեռավորութեան վրա գտնվող Բաբի գետում գիշերը գիւղացիների ձեռքով սպանվել են քրուր-առաջակ միբրա-Մէլիվան և իր 4 ընկերները, որոնք փորձել են բռն-նաբերել մի գեղջիկուհու: Այդ պատ-ճառով լեզիգալէ ցեղի քրուրները, ո-րոնց ցեղակիցն էր միբրա-Մէլիվան, յարձակում են գործել Բաբի գետի վրա, որի ազգաբնակչութիւնը փախել է քաղաք: Նրանց դէմ ուղարկված ձիա-ւորները չը կարողանալով դիմադրել՝ ցրվել են: Քրուրները խողովող են գիւղում մնացած կանանց, այրել են հացահատիկները և մի քանի տներ: Գաղանդութիւնները դադարել են մի-

դուրս գալ այն փրկութիւնը, որ մեղ կա-ղատէ այդ սպառնալիքներից: Իսկ խաղաղական ժողովրդական լուսաւորութեան միջոցով կրեգործն հեռագրել է այսպէս.

«Եւ քեզ խնդրում եմ ներկայացնել կոնգ-րեսին իմ ողորդում, ինչպէս և Իտալիայի ամբողջ պրոֆեսորական և ուսանող երեսա-սարդութեան ողջուրդ, ցանկանալով որ այն ազնիւ իղջալը, որով ողորդված կը լի-նեն կոնգրեսի աշխատութիւնները, շուտով իրագործվին»:

Դրանից յետոյ կոնգրեսը որոշում է ու-ղարկել 1) յուլիսի թիւ 1-ին օրը Պետաու-Վին, որ բացակայ է, հետեւա հեռագրելը. «Ներքին մեծութիւն՝ Շուէրիայի թագա-ւոր Պետաու V. «Պարագուէի XVIII կոնգրեսը, բա-րեաղապար, որ գումարվել է աղա-ստութեան մի երկրում, որ զերծ է մնացել պատերազմի սարսափներից, շնոր-հիւ մի իմաստուն քաղաքականութեան, հա-րեր տարվող ընթացքում, խնդրում է ձերը մեծութեանը՝ բարեհաճել ընդունել իր խոր յարգանքի հաւատարմը և իր անկողմ իղձե-րը, որ ձեր մեծութեան լուսաւոր թագա-ւորութեան ներքոյ Շուէրիան կը շարու-նակէ աշխատել խաղաղութեամբ իր նիւ-թական և բարոյական բարգաւաճման հա-մար, յօդուս մարդկութեան»:

2) Հեռագրիներ շնորհակալութեան և ող-ջօրի խաղաղական միջոցառում-նախագահ Լուց-ցատիին, խաղաղական ժողովրդական լու-սաւորութեան միջոցով կրեգործին, Յիւ-զերիկ Պատիին, բարձունհին ժան Ջիւստե-րին, Հէնրի Դիւնանին, կոմս Լ. Ն. Տօլս-տոյին:

այն այն ժամանակ, երբ նահանգա-պետի խնդրանքը այնտեղ է գնացել թիւրքական հիւպատոսը: (Հ. Գ.)

Ուրմիա, 1 օգոստոսի
Քիւրդները յարձակվել են քաղաքից երկու վերստ հեռավորութեան վրա գտնվող Վալիպուսում և Կարասանի գիւղերի վրա: Օգնութեան գնացած ձիաւորները փախել են: Սպանված է մի քրիստոնէայ, վիրաւորված՝ մի ձիաւոր: Վալիպուսում այրված են հա-ցահատիկները: Այս վերջին յարձակու-թեան շուրջ ընդհանրապէս անտեղի չէ-թիւն: Շուէրիական փակ է, Վաճառականները բաստ են նստել Ջուսա մէջիդում և պահանջում են, որ վերադառնան քաղա-քային ինքնավարութեան և մէջլիսի կողմից աղի, մսի և կառուցման նիւ-թերի վրա նշանակված հատիկներ: (Հ. Գ.)

Բաշա, 30 յուլիսի
Այստեղ հիմնվում է առաջին անգամ թիւրքական հիւպատոսութիւն: Հիւպատոս է նշանակված Պալի-բէյը, որը արտաքին գործերի մինիստրութեան արտակարգ գոր-ծերի պաշտօնեան էր: Մինչև այժմ Գիւս-նում եղել է թիւրքական «թաշիր-բաշի», այսինքն վաճառականագետ: (ՃԵ.Յ)

ԹԻՒՐԿԻԱՅԻ ՇՈՒՐԱԶ

Կ. Պոլիս, 1 օգոստոսի
Ներքին գործերի մինիստր Թալաթ բէյը յայտնել է «Շնիշ Կազմեթի» աշ-խատակցին, որ Սակէ-դոնիայում իր կատարած ճանապարհորդութեան ժա-մանակ նրան դիմել են գաղապաններով զինաթափման ժամանակ պաշտօնեա-նների կատարած բռնութիւնների մա-սին: Մինիստրը կարգադրել է քաղա-քացիական տեսուչ Հալապ-բէյին այդ առիթով կատարել խիստ քննութիւն: Երկու կայմակամ հեռացված են պաշ-տօնից, մի օֆիցըր յանձնված է գիւս-ւորական դատարանի: Մինիստրը ճիշդ համարելով բռնութեան մասնակի զէպ-քերը՝ յայտնել է, որ զինաթափման լուսաւորութեան հետ յարաբերւած են հաղա-ւանակութեան չը յանձնել զէնքերը: «Օսմանիէ» «Լոյդար» լոյս է տեսել մի յօդուած, որ իբր Պետ. Դու-մայի նախագահ Դուշխովը Պետեր-բուրգում անբարեհաջակ կարծիք է յայտնել երկուստաբար-թիւրքերի այժ-ման քաղաքականութեան մասին, ո-րը միանգամայն հակասում է Կ. Պո-լսում նրա յայտած կարծիքին:

Յօդուածը ցնցում է առաջացրել տեղական մամուլում: Ի միջի այլոց Միդհատ փաշայի որդի Ալի Հալապը «Երկուսում» այս առիթով մի նամակ է տպագրել, որով խորհուրդ է տալիս գլուխաւոր առաջնական կեղծ քաղաքա-կանութիւնից և մօտենալ Գերմանիա-լին ու Աստրախային: (Հ. Գ.)

Բերլին, 31 յուլիսի
Յատուկ սիրալիրութեամբ են ըն-դունել Ջաւիդ բէյին: Կիւնիկէն վէտերը նրա պատիւին նախաձեռն է տուել: Տեղեկ շրջանե-րում խոսում են Ջաւիդ բէյի փո-խաւորութեան կրթման գործում ունե-ցած աշխատութեան վրա Պարիզում. փոխաւորութեան դէմ է եղել Ֆրանսիա-

Ապա կոնգրեսը դիմում է քննութիւն-ներին Կոնգրեսի պատուաւոր նախագահ է ընտրվում արաբները գործերի մինիստր կոմս Տաուրե: Իրական նախագահ է ըն-տրվում բարոն Կարլ Բոնդէ և փոխ-նախա-գահներ՝ ամեն մի երկրից մի ներկայա-ցուցիչ:

Ապա կոնգրեսը բաժանվում է սեկցիա-ներին, որոնք ընտրելով իրանց միջից պա-տուիրակներ՝ կազմում են գաղապան յանձ-նաժողովներ, այն է 1) այժմեական խնդր-ներին, 2) միջազգային օրէնսդրութեան, 3) պրօպագանդայի և 4) միջազգային ուսման յանձնաժողովներ, որոնք պէտք է մշակեն բոլոր խնդիրները, կազմեն որոշումները բանաձեւներ և ներկայացնեն կոնգրեսի ընդհանուր ժողովի ընտրութեան և վերջնա-կան լուծման: Որոշվում է, որ միջազգային ուսման յանձնաժողովը լինի մնայուն և կոչվի «Commission Permanente et Internationale de l'Enseignement» (Մնայուն և Միջազգային Յանձնաժողով Ուսման): Այս Յանձնաժողովի անդամ է ընտրվում և Հ. Առաքելեան:

Երեկոյան, ժամը 3-ին «Grand Hôtel Royal» հիւրանոցում Մոսկովից կողմից տրվում է մի փառաւոր երեկոյի պատիւ կոնգրեսի անդամներին:

Ի նկատի ունենալով, որ անհնար է լի-նելու յաջորդաբար տալ կոնգրեսի աշխա-տութիւնների նկարագրութիւնը, եւ կը խօսեմ այսուհետեւ որոշ հասարակութեան հարցերի մասին, որոնք ընդհանուր նշանա-կութիւն ունեն և ուղարկում կը լինեն:

Հ. Առաքելեան

կան կառավարութիւնը, որը հրաժար-վել է գործադրութեան ընդունել թիւրքական արժէթղթերը առանց ու-րոշ պայմանների: (Հ. Գ.)

Էրզրում, 30 յուլիսի
Փիտալիկ և Կարամիշ գիւղերի ժողովը-րին արտաքին տակ պահող Ամս և Հասսո աւագակապանների խմբերը գտնվում են այժմ Մուշի շրջանում, որտեղ ունեցել են ընդհարում իրանց հետախուզող խմբի հետ: Աւագակապանից բռնված են չորս հոգի: (ՃԵ.Յ)

ԱՅՐԱՎԱՐՈՒՄԻ ԹԻՒՐԿԻԱՅԻ ՇՈՒՐԱԶ

Վան, 21 յուլիսի
«Մշակի» № 139-ում գրել էի աղբակցի Վոսի անուն կնոջ կրօնափոխութեան պա-րագանքի մասին՝ խոստանալով գրել հե-տեանքի մասին: Այդ կինը, ինչպէս յայտնել էի, պնդում էր, որ կրօնափոխութեան յայտարարու-թիւնը իր անունից արել է իր տագըր կինը, ու որովհէտ էր այդ հարցը քննել Բաշ-Կալեմ: Բայց Վոսի Բաշ-Կալէ հա-նելուց յետոյ ոչ մի քննութիւն չէ եղել այլ կըրէն յանձնվել է իր քեւքը ամուս-նուն: Այս կերպով ահա լուսնեցի բողոքի ու խղճի ձայնը, ու Վոսի Բաշ-Կալէ իր կեանքով իսկ տուժէ իր արած յանդուգն բողոքի փորձը: Որչափ այսպիսի բողոքի ձայնը լուսնում են սահմանադրական թիրեքիտում:

Պոլսի մեղ էր բարեհաճեց այցելել Երկու շաբաթ առաջ մի հայ կին մեռաւ խորհրդային փեսային հետ: Նա հիւան-դութեան միջոցով ընդունել էր Թիֆլիսից վերադարձող իր քրոջ շորերից: Այս տուժե-ր, ու պատահել էր այդ դէպքը, 35 օր հիւան-դութեան ներքեւ առնվեց, տունն ու բնա-կիչները ենթարկվեցին փեսային հետ իր քրոջը հարցաքննում: Իր քրոջը հարցաքննում արեւելի արտաքին տակ պահող Ամս և Հասսո աւագակապանների խմբերը գտնվում են այժմ Մուշի շրջանում, որտեղ ունեցել են ընդհարում իրանց հետախուզող խմբի հետ: Աւագակապանից բռնված են չորս հոգի: (ՃԵ.Յ)

Շարունակվում է դեռ հնձաբաղը: Ամեն կողմերից էլ հունձքի մասին բաւարար տեղեկութիւններ են տալիս, բայց այդ լուրերի հակառակ արմատները ու հետա-բար հացի գինը դեռ չէ էժանցել: Որով-հետեւ շրջակայի քրուրները դեռ մեծ քա-նակութեամբ գնում ու փոխադրում են: Վերջերս բերվել են երկու հնձաբաղ ա-բեհաներ, բայց դժուարութեամբ են աշ-խատում, որովհետեւ վարժ գործածողներ ու մանաւանդ ձիւր չը կան, իսկ սեբեհան շատ էլ չէ յարմարվում մեր քարտ ու դար ու փոս արտերին: Բերվել են նաեւ եւրօպական գութաններ և արօրներ, բայց երկրագործների մեծամասնութիւնը մեր կին եղանակը գութաններն աւելի նպա-տակալարմար ու վաճառարանի պիտը հողին աւելի սաղ է համարում, ուստի դի-ւրութեամբ չէ հրաժարվում նրանցից: Մտաւ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՐՈՒՄ

Նոյր-Բայազէտ, 28 յուլիսի
Այս տարի բաւական թիւով եկեղերը են լցվել մեր քաղաքը և մեծ կենդանութիւն առաջացրել տեղիս լճացած կենդանու: Եկ-ւորները, որ մեծ մասամբ պատկանում են իտալիկներու գաւառ, միայն օտարականներ չեն, այլ մեծ մասամբ՝ տեղացիներ, որոնք տարիններով ապրում են օտարութեան մէջ, պանդխտութեան գրեթէ գաղափար քաղա-քներում գաղապան գործերով ու պարա-մունքներով: Սակայն խօսելով վաղից այդ մեր օտարականները ապաստան են գտել իրանց հայրենիքում և չեն զղջացել ի հա-րէ, քանի որ, բացի այն՝ որ խօսելով նը-ղաններ չը կան և ամառը հրաշալի հով ե-ղանակներ են անում մեղանում, դեռ եւ կանանքը կարելի է ասել, էժան է, օրը ամառը, ջուրը առողջաբար և կլիման ա-խորժուր:

Տեղական բնակչութեան մեծամասնութիւ-նը շատ ուրախ է, որ իր բացառիչ հայրե-նակիցները լինել են իրանց ծննդավայրը և մի 2—3 ամսով եկել են ուրախ տրամա-դրութիւն ներշնչելու իրանց ազգական-բա-րեկաններին:

Տեղական բնակչութիւնը գտնէ այս ա-մառվայ 3 ամսում բաղդ է ունեցել մի փոքր ընտիր համար կանգ են առել, երբ սո-ղում են այս ու այս անհատի, ընկերու-թիւններին առաջ, խնդրում, աղաչում, աղե-րում են մի քանի սև կողէկներ՝ ուսուցիչ վարժերու համար, այդպիսի վարժերը իրանց բաւական չաղ գումարներով մնում են ան-պէտք և կիման կով են դառնում գաղապան բնակչութեանը: Ու կըրցնում են իրանց նշանակութիւնը: Այս ամսնային, երբ շրջակայ գիւղերից շատերում կամեցում են զվարճանք բանալ, բայց փողի համար կանգ են առել, երբ սո-ղում են այս ու այս անհատի, ընկերու-թիւններին առաջ, խնդրում, աղաչում, աղե-րում են մի քանի սև կողէկներ՝ ուսուցիչ վարժերու համար, այդպիսի վարժերը իրանց բաւական չաղ գումարներով մնում են ան-պէտք և կիման կով են դառնում գաղապան բնակչութեանը: Ու կըրցնում են իրանց նշանակութիւնը: Այս ամսնային, երբ շրջակայ գիւղերից շատերում կամեցում են զվարճանք բանալ, բայց փողի համար կանգ են առել, երբ սո-ղում են այս ու այս անհատի, ընկերու-թիւններին առաջ, խնդրում, աղաչում, աղե-րում են մի քանի սև կողէկներ՝ ուսուցիչ վարժերու համար, այդպիսի վարժերը իրանց բաւական չաղ գումարներով մնում են ան-պէտք և կիման կով են դառնում գաղապան բնակչութեանը: Ու կըրցնում են իրանց նշանակութիւնը: Այս ամսնային, երբ շրջակայ գիւղերից շատերում կամեցում են զվարճանք բանալ, բայց փողի համար կանգ են առել, երբ սո-ղում են այս ու այս անհատի, ընկերու-թիւններին առաջ, խնդրում, աղաչում, աղե-րում են մի քանի սև կողէկներ՝ ուսուցիչ վարժերու համար, այդպիսի վարժերը իրանց բաւական չաղ գումարներով մնում են ան-պէտք և կիման կով են դառնում գաղապան բնակչութեանը: Ու կըրցնում են իրանց նշանակութիւնը: Այս ամսնային, երբ շրջակայ գիւղերից շատերում կամեցում են զվարճանք բանալ, բայց փողի համար կանգ են առել, երբ սո-ղում են այս ու այս անհատի, ընկերու-թիւններին առաջ, խնդրում, աղաչում, աղե-րում են մի քանի սև կողէկներ՝ ուսուցիչ վարժերու համար, այդպիսի վարժերը իրանց բաւական չաղ գումարներով մնում են ան-պէտք և կիման կով են դառնում գաղապան բնակչութեանը: Ու կըրցնում են իրանց նշանակութիւնը: Այս ամսնային, երբ շրջակայ գիւղերից շատերում կամեցում են զվարճանք բանալ, բայց փողի համար կանգ են առել, երբ սո-ղում են այս ու այս անհատի, ընկերու-թիւններին առաջ, խնդրում, աղաչում, աղե-րում են մի քանի սև կողէկներ՝ ուսուցիչ վարժերու համար, այդպիսի վարժերը իրանց բաւական չաղ գումարներով մնում են ան-պէտք և կիման կով են դառնում գաղապան բնակչութեանը: Ու կըրցնում են իրանց նշանակութիւնը: Այս ամսնային, երբ շրջակայ գիւղերից շատերում կամեցում են զվարճանք բանալ, բայց փողի համար կանգ են առել, երբ սո-ղում են այս ու այս անհատի, ընկերու-թիւններին առաջ, խնդրում, աղաչում, աղե-րում են մի քանի սև կողէկներ՝ ուսուցիչ վարժերու համար, այդպիսի վարժերը իրանց բաւական չաղ գումարներով մնում են ան-պէտք և կիման կով են դառնում գաղապան բնակչութեանը: Ու կըրցնում են իրանց նշանակութիւնը: Այս ամսնային, երբ շրջակայ գիւղերից շատերում կամեցում են զվարճանք բանալ, բայց փողի համար կանգ են առել, երբ սո-ղում են այս ու այս անհատի, ընկերու-թիւններին առաջ, խնդրում, աղաչում, աղե-րում են մի քանի սև կողէկներ՝ ուսուցիչ վարժերու համար, այդպիսի վարժերը իրանց բաւական չաղ գումարներով մնում են ան-պէտք և կիման կով են դառնում գաղապան բնակչութեանը: Ու կըրցնում են իրանց նշանակութիւնը: Այս ամսնային, երբ շրջակայ գիւղերից շատերում կամեցում են զվարճանք բանալ, բայց փողի համար կանգ են առել, երբ սո-ղում են այս ու այս անհատի, ընկերու-թիւններին առաջ, խնդրում, աղաչում, աղե-րում են մի քանի սև կողէկներ՝ ուսուցիչ վարժերու համար, այդպիսի վարժերը իրանց բաւական չաղ գումարներով մնում են ան-պէտք և կիման կով են դառնում գաղապան բնակչութեանը: Ու կըրցնում են իրանց նշանակութիւնը: Այս ամսնային, երբ շրջակայ գիւղերից շատերում կամեցում են զվարճանք բանալ, բայց փողի համար կանգ են առել, երբ սո-ղում են այս ու այս անհատի, ընկերու-թիւններին առաջ, խնդրում, աղաչում, աղե-րում են մի քանի սև կողէկներ՝ ուսուցիչ վարժերու համար, այդպիսի վարժերը իրանց բաւական չաղ գումարներով մնում են ան-պէտք և կիման կով են դառնում գաղապան բնակչութեանը: Ու կըրցնում են իրանց նշանակութիւնը: Այս ամսնային, երբ շրջակայ գիւղերից շատերում կամեցում են զվարճանք բանալ, բայց փողի համար կանգ են առել, երբ սո-ղում են այս ու այս անհատի, ընկերու-թիւններին առաջ, խնդրում, աղաչում, աղե-րում են մի քանի սև կողէկներ՝ ուսուցիչ վարժերու համար, այդպիսի վարժերը իրանց բաւական չաղ գումարներով մնում են ան-պէտք և կիման կով են դառնում գաղապան բնակչութեանը: Ու կըրցնում են իրանց նշանակութիւնը: Այս ամսնային, երբ շրջակայ գիւղերից շատերում կամեցում են զվարճանք բանալ, բայց փողի համար կանգ են առել, երբ սո-ղում են այս ու այս անհատի, ընկերու-թիւններին առաջ, խնդրում, աղաչում, աղե-րում են մի քանի սև կողէկներ՝ ուսուցիչ վարժերու համար, այդպիսի վարժերը իրանց բաւական չաղ գումարներով մնում են ան-պէտք և կիման կով են դառնում գաղապան բնակչութեանը: Ու կըրցնում են իրանց նշանակութիւնը: Այս ամսնային, երբ շրջակայ գիւղերից շատերում կամեցում են զվարճանք բանալ, բայց փողի համար կանգ են առել, երբ սո-ղում են այս ու այս անհատի, ընկերու-թիւններին առաջ, խնդրում, աղաչում, աղե-րում են մի քանի սև կողէկներ՝ ուսուցիչ վարժերու համար, այդպիսի վարժերը իրանց բաւական չաղ գումարներով մնում են ան-պէտք և կիման կով են դառնում գաղապան բնակչութեանը: Ու կըրցնում են իրանց նշանակութիւնը: Այս ամսնային, երբ շրջակայ գիւղերից շատերում կամեցում են զվարճանք բանալ, բայց փողի համար կանգ են առել, երբ սո-ղում են այս ու այս անհատի, ընկերու-թիւններին առաջ, խնդրում, աղաչում, աղե-րում են մի քանի սև կողէկներ՝ ուսուցիչ վարժերու համար, այդպիսի վարժերը իրանց բաւական չաղ գումարներով մնում են ան-պէտք և կիման կով են դառնում գաղապան բնակչութեանը: Ու կըրցնում են իրանց նշանակութիւնը: Այս ամսնային, երբ շրջակայ գիւղերից շատերում կամեցում են զվարճանք բանալ, բայց փողի համար կանգ են առել, երբ սո-ղում են այս ու այս անհատի, ընկերու-թիւններին առաջ, խնդրում, աղաչում, աղե-րում են մի քանի սև կողէկներ՝ ուսուցիչ վարժերու համար, այդպիսի վարժերը իրանց բաւական չաղ գումարներով մնում են ան-պէտք և կիման կով են դառնում գաղապան բնակչութեանը: Ու կըրցնում են իրանց նշանակութիւնը: Այս ամսնային, երբ շրջակայ գիւղերից շատերում կամեցում են զվարճանք բանալ, բայց փողի համար կանգ են առել, երբ սո-ղում են այս ու այս անհատի, ընկերու-թիւններին առաջ, խնդրում, աղաչում, աղե-րում են մի քանի սև կողէկներ՝ ուսուցիչ վարժերու համար, այդպիսի վարժերը իրանց բաւական չաղ գումարներով մնում են ան-պէտք և կիման կով են դառնում գաղապան բնակչութեանը: Ու կըրցնում են իրանց նշանակութիւնը: Այս ամսնային, երբ շրջակայ գիւղերից շատերում կամեցում են զվարճանք բանալ, բայց փողի

հիւանդացու, նա ինքը պիտի րօպէ տակ
նրան հիւանդանոց տեղափոխէ, ուր բժշկը,
ինչպէս կարծում էր, ոչ թէ թոյն տալով
սպանում է, այլ առաջին հոգն է տանում
նրան ազատելու: Իսկ մենք՝ պառակտեալ
կարծիքներէ անապով՝ մէկի փոխարէն
10 զոհ ենք տալիս:

Անհրաժեշտ է բժշկի օգնութիւնը:
Ս. Գարագաշ

Ի՞նչ է ՊԱՏՃԱՌԻ

Ինչպէս մեր ուսուցիչները՝ չնչին բացա-
ռութեամբ՝ նայեցին չը գիտէին:
Եթէ բաւականաչափ լրջմտութեամբ մո-
տենանք ինչպէս, կը տեսնենք, որ այդ չա-
բերի արժանութիւնը է նմուր:
Ուղեքն են եղել ծխական Բ. բաժանմուն-
քին աւարտած մի երեսուն 70—100 սխալ
անող—աշակերտներէ ուսուցիչները:
Ես «Կարծում եմ, որ այդ աշակերտ-
ների ուսուցիչները եղել են 6—7 տա-
րի առաջ եղած ընդհանուր ճե-
մարանականներն ու ընդհանուր դպրոցի ա-
շակերտները: Հիմա եթէ մի 4—7 տարի էլ
դպրոց չես գնաց, կը հասնենք մօտաւորա-
պէս այն երջանակին, որ անհայտ անհա-
յտ ուսուցիչները ճեմարանականները պէտք է
մտած լինէին ճեմարանի Գ. դասարանը:
Այսինքն արանից «մի տասնորոշ տարի առ-
աջ» եղած ժամանակները, որ ոմանք այն-
պէս կարծում էին և ապագայում կը յիշուէին:
«Կերէին 6—7 տարեկան ընթացքում» ճեմա-
րան ընդունվածները կամ դեռ չեն աւարտել,
կամ դեռ նոր են աւարտել Ուրեմն հայե-
րեն չը գիտնալը այնքան դժուար չէ վերադա-
նալ, որքան առավել չըբանաւարաններին:
Այս, անցեալը միշտ քաղցր է, և մենք
յիշում ենք այն՝ ապագայում, սա մի ըզ-
գացմունք է, որ ունի իր հոգեբանական
ընթացքը: Այդ զգացմունքի տե-
սակերտը անցեալի ամեն մի երեւոյթը լաւ
է, դուրեկան է, և Ձեր ժամանակը քաջ, որ
այս այսպէս է զգացումի տեսակետից և ոչ
սառը մտածողութեան ու բանականութեան
տեսակետից: Գիտնաբանութիւնը պահանջ-
ում է մի կողմ թողնել զգացմունքը և մո-
տենալ խնդրին տրամաբանութեամբ, սառը
դատողութեամբ, և այն ժամանակ կը տես-
նենք, որ զգացումի տեսակետից լաւը և դու-
րեկանը՝ սառը դատողութեան տեսակետից
շատ անպատշաճ է վատ և անբա-
նական:

Բանաստեղծի երեակայութիւնը թերեւ
միայն իր կարողանայ իր հատկութիւն ժառան-
գական հետ, զիջելով շարք ըստ իր քառ-
հանգումներ, ըստ սառը դատողութեան
ամեն երեւոյթին իր ժամանակին է ցոյց տա-
լիս և նկարագրում է երեւոյթները այնպէս,
ինչպէս որ եղել են և կան, և ոչ այնպէս,
ինչպէս մենք կը ցանկանանք, որ լինէին:
Այն, ինչ թողարկում է բանաստեղծին,
չէ թողարկում ընդհանուր:
Ես էլ եմ եղել ճեմարանում, ինչ էլ ծա-
նօթ են այդ երկանկայիտապէս ժամանակ-
ները:

Ինչ էին անցնում ճեմարանում հայերե-
նից. հին դարաբեր լեզուն: Մեր հայերէնի
գաւառներ կենդանի լեզու գոյութիւն չունէր:
Մենք գրեթէ էինք տարաբանում սովորելու
զբաղքի համաձայնութիւնը, հորդումն ու
խոսնարանը, մի խօսքով՝ թուականները պէս
անգիր էինք անում զբաղքի բարձր քերա-
պետութիւնը: Գործում էինք զբաղք, պատ-
մում էինք զբաղք, յիշում եմ, մինչև ան-
գամ աշխատում էինք զբաղք խօսել զա-
սարանում ուսուցչի հետ: Ես ինչ խայտա-
ռակութիւններ և այլաբանութիւններ
ստեղծում էիք երեւոյթները մեր ընդհանուր
ձևականով, որ ուրիշ կերպ լինել էլ չէր
կարող: Մեր մասնորոշութիւնները մենք ար-
տաշատի չէինք կարող: Գիտնաբան լեզուն
մշակելու և կոնկրետ ոչ մի յարմարութիւն
չունէինք:

Ինչ էին ներկայացնում մեր զբաղք-
ները. Թաղամասութիւններ և շարադրու-
թիւններ զբաղք լեզուով: Ես գիտեմ ինչ
էր կատարում. բարեքի և խօսքերի մի
թաղան մասնագիտներէ, որոնք միջոցով
էին իրար հետ մի օրէն շարժակալով կամ
գիտնաբանի, և շատ անգամ դուրս էր գա-
լիս խօսքերի մի կոնկրետ դաս, տանց
իմաստի: Անա թէ ինչ էինք սովորում այն
տեղեկութիւններով, որ հայերէնի այս-
պիսի սքանչելի պաշարով դուրս եկողներն
էին, որ դասում էին ուսուցիչներ մեր
ծիական դպրոցներում:

Այս անցեալի մասին Այծ գիտնաբան
դէպքի վերջին շրջանները և այստեղ էլ աշ-
խատելու «տխուր երեւոյթ» պատճառները
որոնք:

Որ վերջին տարիների կեսերը փոթոր-
կալի էր, և որ այդ կեսերը ունեցաւ իր
կտուր բացառական ազդեցութիւնը աշա-
կերտների առաջադիմութեան վրա, այդ
պարզ է բոլորիս համար:

Շատ պարզ յիշում եմ 1906/07 ճեմարա-
նի ուսման տարին. մի քանի քառ-
հանգում օրով Թէ աշխարհաբար լեզու էին
անցնում: Ձեր մտաւած ասել, որ ուսուցիչը
երկանկայիտապէս ժամանակի սահմանը էր:
Արժէք տեսնել այն աշխարհաբար շարադրու-
թիւնները, որ գրվում էին Գ. դասարանում:
Յիշում եմ մի շարադրութիւն: Տրված էր
Լիւր շարադրութիւն նիւթ Յովնանիս Թու-
մանանի «Մուշկ» պոէմից մի փոքրիկ
կտոր, և ինչ, դեռ թողնելու ծաղաղութիւն
էր:

Փորձեմ բարձր, մինչև անգամ պատմել չէին
կարողացել: Թաղանկած էր անգիր նախա-
դասութիւններ, իրար կողքի դրված անկապ
ու անխառն ինքն զոքող, արժէք տեսնել
ուսուցչի ուղղած հոգեւոր, գաղափար
կազմելու համար թէ այդ «երկանկայիտա-
տակ» ժամանակաշրջանի սերունդները հա-
յերէնի ինչ սքանչելի պաշար ունեն:

Դեռ այս Գ. դասարանում, ապա Գ. լա-
րանում: Յիշում եմ և մի շարադրութիւն
այդ լարանում: Ուսանողներից մէկը փոր-
ձել էր քննադատել Բ. Թումանյանի «Ա-
նուշ» շարադրութեան կը լինէր, ե-
թէ շարադրութիւնը հրատարակվէր այնպէս,
ինչպէս կար: Շատ ժամանակ է անցել, և ես
չեմ յիշում լեզուական այն անգիր անհա-
յոթութիւնները որոնք կային այդ շարադրու-
թեան մէջ: Միայն մի խօսք (նախադասու-
թեան) մինչև այժմ չեմ կարող մոռանալ:
Ուսանողը խօսելով Մարտի մասին իր
հովիտի յանկարծ գրում է. «Շէին հովիտի այդ
անբաժանելի մասը... վերլուծել է և հա-
կացել»:

Երբ մի ուսուցիչների մէջ կատարվում
են բացասական երեւոյթներ, ուղեք պիտի
դառնալու ուղարկւի շարադրութիւնը: Ի հարկ
վարական կազմել և ուսուցիչները: Նրանք
են հասարակութեան առաջ քարոզական
պատասխանատուները:

Առաջէք խնդրեմ, պարոններ, մի կը
լինի պատճառ, որ աւարտական վկայա-
կան ձեռնի «գրաւարներ» դուրս կը գա-
նան ծնունդից: Ես ինչ անում կը տար դուք
այն ուսուցչութեան, որ կը պարտաւոր
«գրաւարներ», կը տայ զբանց ձեռքն աւար-
տական վկայականներ և կուղարկէ ծխակա-
նի դպրոցներ: Գրաւարութեան անկողն էլ ինչ
համար է լաց ու կոծը, որ աշակերտները
մի երես թեւադրութեան մէջ 70—110 սխալ
են անում: Ապա ինչ կարելի էր պատել մեր
պատրաստած գրաւարներից: Հրաշքների ժա-
մանակն անցել է վաղուց:

Առաջէք խնդրեմ, ինչ է ինչ ընդունում
աշակերտներին, ինչու էին յանձն անում
պարագայի դրանց հետ, ինչ բարոյական ի-
րաւունքով «գրաւարներ» են պատրաստում:
Կը փակվէր Գ. դասարանը:

Վերջացնելով խօսքս ասում եմ. իմ կար-
ծիքով, ուսուցիչների հայերեն չը գիտնա-
լու պատճառը եղել է մեր միջակարգ դպրո-
ցների այդ աւարտական անհամապատաս-
խան ծրագիրը: Այս վերաբերում է հին
շրջանին: Իսկ նոր համար կեսեր. այո, մենք
չենք ազատվի «գրաւարներից» և մեր դպրո-
ցները կը մնան «անկեղծանքներ», քանի որ
այստեղ կը պաշտօնավարեն անկողն և ան-
բարեխիղճ ուսուցիչներ, որոնք կառա-
նորդին դասընթացը այլախաղութեան աշակերտ-
ներին անարարեց զատարան բաւ ջալու
սկզբունքով: Կնազանք և առանց բողոքի:
Վ. Աղեկեան

Ո Օ Լ Ե Ր Ա

◆ Բիւլլետեն.—Յուլիսի 31-ի առ. ժամը
9-ից մինչև օգոստոսի 2-ի առ. ժամը 9-ը
Թիֆլիսում խօսքայով հիւանդացի են 6
հոգի, իսկ խօսքայով հիւանդութեամբ՝
3 հոգի: Հիւանդացիները կային 37 հոգի,
աւելացել են 8, առողջացել և դուրս են ե-
կել 8, ներկայումս կան 36 հոգի:

◆ Յուլիսի 31-ին խօսքային նշաններով
հիւանդացի են Թիֆլիսում և ուղարկվել
բարակները. 1) Պետրոպոլսկայ 3-րդ փողո-
ցանցում, Իշկանովի տանը, պարսկահա-
տակ խաթան Վարդանան Դէլանովան, 5
տարե, որը մեռաւ: 2) Մէթիսկայ փող. №
25 տանը՝ Թիֆլիսից Աննա Պետրովնա
Կորնալովնա, 45 տարե, որ բժշկվում է տանը:
3) Լուսինայի փող. № 12 տանը՝ Երեմ-
անի նահանգի Նոր-Բայազետ քաղաքի բնա-
կիչ Մարիա Եփրեմովնա Կոլչականցը, 17
տարե: 4) Պետրոպոլսկայ փող. № 14
տանը՝ Երեմեան Վասիլիւկա, 51 տարե,
որը մեռաւ:

Հիւանդացի հիւանդանոցի գլխավոր բը-
ժիկն ուսում տեղեկութեամբ յուլիսի 30-ին
այնտեղ է տարված եղել խաթանների
1 գնդի հոգակի Գաբրիէլ Բրիժինը:
Հիւանդացիների բնակարանում ախտա-
նախնութիւն է կատարվում:

◆ Վարդիկակալից միջ գրում են հետե-
ւեալը. «Տեղիւ բարաքային ինքնավարութիւ-
նը պատրերին յատարարութիւններ է կայցել
և յայտնում է, որ Տերէզ դեմը վարակված
է խօսքայով, ուստի արգելվում է օգտվել
յիշեալ գետի ջրից: Տերէզը հասում է քա-
ղաքին միջով»:

31 յուլիսի

Պ ե տ ե ռ ու ռ Գ.—Մուլիսից հիւանդա-
ցի են 62, մեռել 30, բժշկվում են 849:

Սոլերայի կողմից վտանգավոր են յայ-
տարարվել Մուլիսի, Վոլոյի, Սարկովի,
Օրովի, Կուրկի, Վոլոյի, Պենդի, Են-
թուլի, Կոստոմայի, Կիտակայի, Ուլիսի,
Օրենբուրգի, Տարիկանի նահանգները, Թե-
րեքի, Դաղարանի, Կոնստանդի, Պերմի շըր-
ջանները և Սելանոպոլի քաղաքագետու-
թիւնը: Սոլերայի սպանում է Տուրքայի,
Ավստրիայի շրջաններին և Նովոօրոյի, Տեր-
սկի և Գուբայիսի նահանգներին: (Հ. Գ.)

ՆՆՈՒՅԻՆ ԿԱՌԱՆԻ

◆ Թիֆլիսի ոստիկանապետ հետեւեալ
կարգադրութիւն է արել. «Քի նկատ առ-
նելով, որ քաղաքի զանազաններ են

ստացվում, թէ երկտարարութեանը Մուշ-
տայիդի աղուծ թոյլ է տալիս իրան ազգ
վարմունքներ, առաջարկում եմ պրիստա-
ներին, հրամանին մէջ յայտարարված հե-
թապատեան կարգով, ամենայն օր ու-
ղարկել Մուշտայիդի աղուծ ներքու կար-
գապատեան վրա հակելու մէկ-մէկ թա-
ղական վերահսկիչ և երկուսկան քաղաքա-
պահներ հասարակ օրերը, իսկ տոն օրերին
4-ական քաղաքապահներ:

◆ Թիֆլիսի սահմանադրութեան տա-
րեդարձի առթիւ թիւրքաց սուլթանը, ար-
տաքին գործերի մինիստրի միջոցով, և
պալատի նախագահը՝ հեռագրում են Թիֆ-
լիսի օսմանեան հիւպատոսին, յայտնելով
իրանց շնորհակալութիւնը բոլոր այն ան-
ձանց ու թիւրքացապատկներին, որոնք
երկրի ազատագրութեան այդ մեծ տոնի
օրը իրանց շնորհաւորութիւններն են արել:

◆ Առաջինը հիւստիները վերջին
Հոգեւորում լինելու է նկարչական ցուցա-
հանդէս: Ցուցահանդէսին մասնակցելու հա-
մար, ինչպէս լսում ենք, հրաւեր է ստացել
նաեւ մեր յայտնի նկարիչ Գ. Բաշինջադե-
ան: Այնտեղ նա ցուցադրելու է մի քանի
նկարներ, ի թիւս որոց «Մաղաղ կապու-
տակ ծովը», «Երկնից ու լուսինը ջրի մէջ
անդարձաւոր», որ գեղարուեստական
տեխնիկայի տեսակետից չափազանց նուրբ
ու աղիւ է վրձնված, ապա «Իծուի հովիտը»:
Այժմ մեր աշխատանք է «Արարատը» նկարի
վրա, որը յաղակալէ պատրաստում է Հո-
գեւորի ցուցահանդէսին համար: Բաշինջադե-
անի նկարներից երեքը այժմ գտնվում է
Երևանի թանգարանի ցուցահանդէսում: Ի միջի
այլոց, աւելորդ չենք համարում նկատել,
որ տաղանդաւոր նկարիչը յանձն է առել
պատրաստելու Դամոսիանի նորակաւոյց ե-
կեղեցու սեպարի համար վարագոյր՝ սիմվո-
լիկ զարդանշանով:

◆ «ՅԱԿ» թերթին հաղորդում են, որ
անդրկովկասեան երկաթուղիների վարչու-
թիւնը մտադրութիւն ունի երկաթուղային
գծով միացնել Օռնիֆա կայարանը Ռուս-
թաթ ջաղաքի հետ: Ներկայումս՝ Ջուլիսի
և Օրդուբաթի միջև կառուցվելիք երկա-
թուղիների տեղերի յատակագիծը պատրաս-
տելու աշխատանքները արդէն կատար-
վում են:

◆ Մի ռուս դիտելով Նուխի պատանած
վերջին հեղուկները ի միջի այլոց հետե-
ւեալ նկատուածութիւնն է անում մեր Ժո-
ղովրդական բարեբեր մասին («Рыс. Вѣд.»
№ 170). «Նուխու քաղաքացիները՝ հայ և
թուրք, ինչպէս ըստ ասիացիք, հնազանդ
ճակատագրին, ինքնաբերաբար ոչ մի բանի
չեն ձեռնարկում, ցոյց չեն տալիս ինքնա-
նախնութեան օրէն նշաններ, և դիտելով նրանց՝
գայրթիւք և ապագայում է գալիս: Եթէ դը-
րանց տեղը լինէին գաղթական գերմանացիք,
նրանք էէնց վտանգի առաջին նշանները ե-
րևալուն պէս, կամ անպատճառ զբաղելով առաջ,
կը ձեռնարկէին օրէն բանի՝ աղէտը հեռաց-
նելու համար. իսկ սրանք նստած իրանց
սեպարի, դողդողալով իրանց հեթիքին
են սպասում, որ ջրհեղեղը գալիս և տա-
նէ նրանց քաղաքը ու ոչնչացնէ իրանց
ստեղծութիւնը: 30 հազար բնակիչ ունեցող
քաղաքը ոչ մի բան չէ արել իր համար
զերանք մի միայն, որ մտած է ջրի առաջին առ-
նելու կամ փրկել վտանգվածներին: Եւ ամեն-
քը սպասում են իշխանութեան կարգադրու-
թեան, սեղեղից չը շարժվելով... Երկրորդ
հեղուկը առաջ են գետի ափում էի և
տեսնում էի՝ թէ ինչպէս ջուրը փոխում էր
իր ընթացքը, դանդաղ, կարծես մի տեսակ
վախկոտ կերպով փորձում էր նոր արահետ
գտնելու: Եթէ այդ միջոցին մի հարկը, երկու
հարկը մարդ թափվէին գետափը, փայտ,
քարեր ձգէին փոխի, ջուրը նորից
կը գտնար իր ընթացքին: Բայց դա չա-
րին, և գետը թափվելից դէպի ներքեւ, քաղա-
քի ստորինը՝ «Ղալաղ» ավազ մտնուց:

◆ Լազարեան ճեմարանի հրատարակու-
թեամբ նորերը լոյս է տեսել պրոֆ. Ա.
Կրիստիկի—յայտնի և հայ ընթերցողների
իր «Մասնագիտական աշխատանքն ու նրա ապա-
գան» աշխատութեամբ—նոր գրութեամբ
«Թիւրքերին և նրա գաղափարութեան պատ-
մութիւնը, սկսած ոսկէ դարից մինչև ան-
կումը»: Թուս կրթականներին ասելով՝ այդ
աշխատութիւնը մասամբ լրացնում է այն
պատկերը, որ մեզանում դրացվում է Թիւր-
քերի և նրա կուլտուրական կեանքի ծա-
նօթութեան ապագաբանը: Գրքի նիւթը
վերաբերում է XVI դարին:

◆ Ստացանք «Գիւղատնտես» շաբաթա-
թերթի № 24—25 և 26—27 միացեալ հա-
մարները, որոնք, Գուտտիներըդ տպարանի
փակման պատճառով, չը կարողացան իր
ժամանակին լոյս տեսնել: Խմբագրութեանը
յայտնում է, որ այսուհետև թերթը կը
հրատարակվի ամեն կիրակի:

◆ Ալեքսանդրովի և Ախալալալի գա-
ւառներում կատարած իր ճանապարհորդու-
թիւնը վերաբարձաւ գիւղատնտես Ա. Ա.
Թանասեանի և ուղեղից Գաբրիէլ Կար-
գիւր Դուլիսեան փորձաշարչի համար նախ-
նական աշխատանքներ կատարելու: Փոր-
ձաշարչի իր գործունէութիւնը կը սկսի ա-
ռաջիկայ աշնանից:

◆ Մանթաշեան առևտրական դպրոցում
վերաբնութիւններ սկսվելու են մասին
23-ից, իսկ նորիկներին ընդունելով՝ 26-ից:
Այս տարի բացվում է երրորդ մասնադի-
տական դասարան՝ Ուսուցիչների սեփա-
կան տան շինութիւնը առաջ է ընթանում,

բայց պատրաստ կը լինի մինչև մի տարին:
Այդպիսով դպրոցը հարկադրված պիտի լի-
նի մնալ հին վարձու շինութեան մէջ, որ
շատ անյարմար է: հողաբարձութիւնը ամեն
շանք պիտի գործ դնէ, որ միւս տարին
ուսուցիչները անպատճառ տեղափոխվին նոր
շինութիւնը:

◆ Յուլիսի 31-ին, մօտաւորապէս ցերեկ-
վայ ժամը 10-ին, Բաղիկեճայա փողոցի վրա
իշխ. Արդուքեան-Երկաթագործի տան
երկրորդ յարկից իր անգուղութեան շնոր-
հիւ վայր է ընկել թիւրքացապատակ բանուոր
Գուլան Պողոսեան Ուրեմանց 50 տարեկան
և ստացել ծանր վնասներ: զիւրի ու
մարմնի մասերում: Նրան ուղարկել են Մի-
ջայիկեան հիւանդանոցը:

◆ Յուլիսի 31-ին 5-րդ քաղաքամասի
սանիտարական մարմինը գիտելով Վօրոն-
ցովսկայա փողոցի վրա գտնվող Հերակլի
բաղնիսի բոլոր 7 համարները՝ առողջապա-
հական տեսակետից գտաւ նրանց անբա-
ւարար: Մարմնի կողմից նկատողութեան
աւանգ թիւրքութիւնները ուղղելու համար
բաղնիսափորով տրված է որոշ ժամանակ:
Բացի դրանից՝ նոյն մարմինը կնքել է տունը
Թամաշվիլի, Մովսիսովի և իշ. Արդուքեան-
Երկաթագործի ձեռքային բաղնիսները՝
գտնելով նրանց չափազանց հակառողջա-
պահական դրութեան մէջ:

◆ Գաղաքային վարչութեան անդամ և
Երևանի բաժանմունքի կառավարիչ Ն. Պ.
Կոչկալեւի վարձակուրդից վերադարձաւ Թիֆ-
լիս և վերատանձնեց իր պատմութեամբ
թիւրքի:

◆ Հալաբուրում Թիֆլիսի 5-րդ տղայոց
գիմնազիայի համար կառուցվում է քարեայ
երկաթակաշի շէնք, որը պատրաստ կը լինի
հիւստիները սկիզբներում:

◆ Պատ. հեռագրական գլխավոր վարչու-
թիւնը մինիստրների խորհրդին ներկայա-
րել է մի նախագիծ, որի համաձայն միջ-
քաղաքային հեռագրի ու տէլեֆօնի լարերը
փաշտեցին յանգանքի պատիժը սաստկաց-
վում է մինչև տաժանակիր աշխատանքնե-
րի ուղարկելու աստիճանը:

◆ Պրոֆ. Ի. Բօրոգլիսի «Вѣст. Эр.»
ամսագրում (տե՛ս № 3, Երես 299) տալով
անցեալ տարվայ ռուս պատմական գա-
ւառութեան տեսութիւնը, ի միջի այլոց
գրում է. «Ճեղքալիզի ուսուցիչները
թիւրք առաւել և առաւել ըրվում է պատ-
մական-համեմատական հոգի վրա, հաւաք-
վում և կարգի են բերվում նիւթեր ֆե-
դալիզի համեմատական պատմութեան
ընդհանուր շինութեան (հոստորուկցիա)
համար: Անցեալ տարվայ ռուս գրականու-
թեան մէջ այդ հարցը շարժված է և Ն.
Արդուքեան «Հայաստանի Իւստիանի» շրջա-
նում» գիտնաբանացիւթիւն, որի մէջ քիչ
տեղ չէ յատկացված հայկական ֆեօդա-
լիզմի ինքնատիպ ձեւերին:

Առթիւց օգուտ ենք քաղում յիշե-
նելու հայ մասնագէտների պարտքը ընթեր-
ցողներին լայն խաւերի առաջ: Անկասկած
է, որ սովորական ընթերցողը ձեռք չէ
առն

անգլիացիք և ամերիկացիք միայն այդ ժա-
մանակ—օգոստոսին—ազատ են և կարող
են մասնակցել կոնգրեսներին: Զր նախկին
սակային այդ անշարժարժեքներին, սպաս-
վում է, որ կոնգրեսը բազմաթիւ այցելու-
ներ կունենայ: Այժմէն իսկ մասաչուսեթս
կարիքի է կազմել այցելուները: Եր
թիւ մասին, եթէ է նկատի ունենանք, որ
արտասահմանից իրանց մասնակցութեան
մասին նախորդ արդէն յայտնել են 500-ից
աւելի անձինք: Ամենամեծ թիւը արտա-
սահմանիցների մէջ կազմում են, ի հարկէ,
անգլիացիներն ու ամերիկացիները:

Ինչ է այդ կոնգրեսի նշանաբանն ու
նպատակը: Նրա անունն արդէն շատ բան
է ասում մեզ: «Ազատ Բրիտանիայի» եւ
կրօնական առաջադիմութիւն: Մի բրիտա-
նէութիւն, որ ազատ է բոլոր եկեղեցական
կապանքներից ու դատաւարներից և ու-
ղում է այդ ազատութեան իրաւունքը ճա-
նաչելի դարձնել բոլոր երկրներում: Մի
կրօն, որի հիմնական գաղափարը անվիճելի
ապրիմալներն են: Նրա նպատակն է
ամբողջ աշխարհին ու բոլոր եկեղեցիներին
ցոյց տալ, որ գոյութիւն ունի մի բրիտա-
նէութիւն, որ եկեղեցական շրջանակի մէջ
չէ մտնում, բայց որը գուցէ աւելի իրա-
ւունք ունի բրիտանէութեան անունն իր
վրա կրելու, քան թէ եկեղեցական բրի-
տանէութիւնը, որ իրանից դուրս ուրիշ ոչ
մի կրօն չէ ճանաչում: Նա պէտք է ցոյց
տալ նաեւ, թէ մինչ այժմ ինչ դրական
գործունէութիւն է ցոյց տուել և ինչ է
նրա ապագայ գործունէութեան ծրագիրը
կամ աւելի ճիշդ՝ ուղղութիւնը: Մի տեղ
պիտի գտնուի բոլոր երկրներից կրօնա-
կան կեանքով հետաքրքրուող և զէպի կրօ-
նական ազատութեան և առաջադիմութեան
ձգտող անմասնաւորութիւններ, աստուածա-
բան թէ ոչ-աստուածաբան, և պիտի պատ-
մեն միմեանց, թէ ինչ աշխուշութիւն է ու-
նեցնում մինչև այժմ ազատ բրիտանէութիւնը
իրանց երկրներում, ինչ դժուարութիւննե-
րի դէմ են մարտնչել և դեռ պիտի մարա-
նեն ինչ յայտն ու ցանկութիւններն ունեն
ապագայի համար: Միեւնոյն ժամանակ ընդ-
հանուր վեճ գործի գիտակցութեամբ՝ նրանք
պիտի խորտակուեն միմեանց անապաքա-
նաւ գնալով ընտրած ուղիով ճանապարհով,
և բոլոր նեղութիւններն ու զրկանքներն
համարժեքութեամբ տանելու, այն համընդ-
ունենալով, որ ոչ մի գործ անանց դժու-
արութիւնների չէ և զրկանք ու զոհողութիւն
պահանջում է ամեն մեծ գործ:

Երկրորդ անապաքանութիւնը. Այդ նշա-
նակում է, որ կոնգրեսին մասնակցողներն
այն հաստատուն համոզումն ունեն, որ մեր
այժմեան եկեղեցական կրօնը անցած դար-
նաւ գարեբի կրօնն է, որ չէ կարող բաւա-
րարութիւն տալ արդի մարդու կրօ-
նական և հոգեւոր պահանջներին, որ արդի
մարդու համար բոլորովին աննշանակ մե-
տաւ տառեր են հին եկեղեցական բոլոր
գոգմաներն ու վարդապետութիւնները, և
որ նա ներկայ ժամանակում XX դարի փի-
լիսոփայութեան ու գիտութեան համաձայն
նոր աշխարհայեացքը ու նրա հիման վրա
վերանորոգված կրօն է պահանջում: Հինը
լիախախտված է, նորը դեռ չը կայ: Բայց
կայ այդ նորը որոնողների ստուար խումբ,
որ անապաքանում աշխարհում է ճշմարտու-
թեան համար, որ փնտրում է բարձրագոյնը
և ձգտում է զգիւր այն: Անա պայքարի ու
բռնողների կոնգրեսն է Բրիտիկ առաջիկայ
կոնգրեսը: Այնտեղ տեղ չունեն հաստա-
տուն ձևակերպված, անփոփոխ կրօնական
աշխարհայեացքը տեղ արգելի, որոնց սիր-
տը հանգիստ է և գոհ անցած գարեբի կրօ-
նով: Նա թիւնուողը սրտեբի, որոնց, յու-
սացող ու կողմ հողիներին, միշտ զէպի ա-
ռաւ ձգտող, երբեք կոնգրեսը անձնա-
ւորութիւնների կոնգրեսն է: Աստուածային
օրհնութիւնը թող հանգչի նրա աշխատան-
քի վրա:

Թողնելով կոնգրեսի մանրամասնութիւն-
ների մասին Բրիտիկ գրելու, այժմ կա-
րենք եմ համարում միայն համոզում կեր-
պով ծանօթացնելու այն բազմակողմանի
ծրագրի հետ, որ ունի առաջիկայ կոնգրես-
ը: Այդ ծրագրին էլ ցոյց է տալիս, որ
մեր կոնգրեսը ոչ թէ զէպի յետ է նայում,
զէպի անցելով, այլ ներկայի մէջ կանգնած
նայում է զէպի առաջ, զէպի անպահան, որի
համար՝ Հոգեւորութիւնն ու յոյսեր է ներշնչում:
Կոնգրեսը ընդհանուր է օգոստոսի 5-ին, ե-
րեկոյան ժամը 9-ին, մի երկրորդի երեկո-
յով, ուր ամեն կողմից կենտ ներկայա-
ցուցիչները պիտի իրանց բերած ողջոյննե-
րը հաղորդեն կոնգրեսին, և Բրիտիկ կոմի-
տեն բարի գալուստ պիտի մարդէ թան-
գալին հիւրերին:

Օգոստոսի 6-ին, շաբաթ օրը, Բրիտիկն ու
Պատարժը տեսնելուց յետոյ, երեկոյան 8
ժամին սկսվում են միաժամանակ 4 գու-
նաւորութիւն, որոնք ներքին է լինելու: 1)
կրօն և սոցիալիզմ, 2) կրօն և շախմատ-
թիւն, 3) կրօն և խաղաղութիւն, 4) կրօն
և կին: Դժբաղդարաբայ այդ ժողովները միա-
ժամանակ են և հնարաւոր է նրանցից միայն
մէկին մասնակցելու եւ վեճել եմ ժամանակ-
ցի կրօնի և սոցիալիզմի մասին բանակցող
ժողովին, բայց յոյս ունեմ կոնգրեսի ար-
ձանագրութիւնները ստանալուց յետոյ
«Մշակ» ընթերցողներին ծանօթացնել նաև

միւս ժողովների հետաքրքրական նիւթե-
րի հետ:

Կիրակի, օգոստոսի 7-ին, ժամերգութե-
նից յետոյ, ուր կը ջարդուի գերմաներէն,
անգլիերէն և ֆրանսերէն, նշանակված են
երեք մեծ ժողովրդական գումարտիկներ բու-
լոր դասակարգերի համար:

Երկուշաբթի և երեքշաբթի, օգոստոսի
8-ին և 9-ին, նշանակված են կոնգրեսի
գլխավոր պարագայութիւնները: Ամենից առաջ
երկուշաբթի առաւօտեան օտար պաշտօն-
ներկայացուցիչները պիտի վկայեն, թէ
ինչ են պարտական իրանց գերմանական
կրօնական կեանքին և գերմանական աս-
տուածաբանութեանը: Պիտի խօսեն Անգ-
լիայի, Ամերիկայի, Ֆրանսիայի, Հոլանդի-
այի ներկայացուցիչները և սոցիալիս-
տիկական դոկտրինայի ներկայացուցիչները:
Երեքշաբթի, 9-ին, ժամը 10-ին, Բրիտիկ
և Բուլգարիայի ներկայացուցիչները պիտի
խօսեն Բուլգարիայի կրօնական կեանքի
և Բուլգարիայի կրօնական կեանքի մասին:

Երկուշաբթի ճաշից յետոյ և երեքշաբթի
առաւօտ գերմանական գիտնականները աշ-
ցելուների առաջ պիտի պատկերացնեն
գերմանական աստուածաբանութեան և գեր-
մանական եկեղեցու դրութիւնը ներկա-
յում: Ամենանշանակող գիտնականներին է
տրված այստեղ խօսքը: Կը բաւականանաւ
յիշելով միայն մի քանիսի անունը. բացի
Հառնակից, խօսելու են նախ համալս-
արանի փիլիսոփայութեան ուսուցչապետ
Երկուշաբթի ժամը 10-ին, կոնգրեսի
վերջին օրն է: Այդ օրը բանաստեղծութե-
անը նշանակված են բրիտանէութեան և
ազատ մտածողների, բրիտանէութեան և
հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից
յետոյ խօսելու են Բրիտանիայի և Բուլգարի-
այի կրօնական կեանքի մասին: Երեքշաբթի
ժամը 10-ին, կոնգրեսի վերջին օրն է: Այդ օրը
բանաստեղծութեանը նշանակված են բրիտա-
նէութեան և ազատ մտածողների, բրիտա-
նէութեան և հրեաների և այլն մասին: Բացի այդ՝ ճաշից